

Oponentský posudek na bakalářskou práci Viliama Leyska „Vývoj celní správy v Československu po roce 1945, Praha 2006, 85s.+10 příloh.

Téma z dějin správy náleží ke standardu závěrečných prací na katedře pomocných věd historických a archivního studia FF UK v Praze. Přivítat rovněž lze, když si uchazeč zvolí problematiku ze soudobých dějin, která je logicky dosavadním výzkumem nedotčena. Rizikem v takovém případě je samozřejmě pramenná základna, neboť její podstatná aktová část nebývá ještě zpřístupněna, a pokud je snaha problematiku dovést až téměř do současnosti, jde přímo o dokumenty „živé“, které ani k dispozici být nemohou. Celnictví, které si zvolil pan V. Leysek, je nepochybně tématikou zajímavou, jeho studium v historických souvislostech je nosné a při dokreslení konkrétními příběhy z celní praxe nepostrádá ani náboj napětí. Je proto škoda, že uchopení a zpracování látky v předložené bakalářské práci zůstalo (dost daleko) za možnostmi i očekáváním.

Prvním zřetelným problémem je přílišný chronologický záběr, méně, ale mnohem důkladněji by rozhodně znamenalo více. Uchazeč zřejmě během let studia příliš odborných historických prací nepřečetl, a pokud snad ano, nestaly se pro něj žádoucím zřídlem poučení a inspirace. Svědčí o tom již úvod, postavený na dvou rozsáhlejších citacích ze slovníkových příruček, aniž by se kol Leysek alespoň pokusil ke zkoumaným problémům sám vyjádřit, zaujmout a objasnit svá stanoviska, metodické postupy i způsoby nazírání, včetně zdůvodnění osnovy výkladu. Další text se snahou zachytit vývoj oboru prakticky od konce Velkomoravské říše až do roku 1945 tvoří v podstatě ozvuky knihy autorského tria F. Mainuš, J. Janák a V. Horváth. Je vcelku logické, že pro vstupní nástin půjde o informační podklad hlavní, neměl by však být prakticky zdrojem jediným, zvláště, když tato část textu má ukázat, že autor zvládl práci s literaturou. Ostatně její kvalifikovaný rozbor, obdobně jako pojednání o pramenech, výrazně postrádám. Formální kapitoly o dvou až třech stranách také nemohou oponenta potěšit. Přitom pomíjím jejich obsah, který je více deskripcí, než upozorněním na stěžejní mezníky a trendy vývoje.

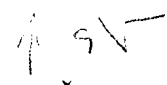
Vlastní jádro práce představují logicky kapitoly pátá až osmá. Rozdělit je lze na dvě části, a to chronologicky na období 1945-1989 a 1989-2004. Nechci detailněji prověřovat zdroje autorovy heuristiky, ale nepochybně mezi nimi nechyběly tzv. retrospektivní materiály současné celní správy České republiky, což naznačuje i sice „tradičně obvyklá“, ale v práci bakalářské odborně problematická černobílá optika, zřetelná z komparace obou uvedených

částí. Celkově bych za vhodnější považoval pominout aktuální etapu vývoje a zevrubněji a hlouběji se na základě analýzy právních předpisů, tj. nejen zákonů, ale i norem nižší právní síly a s doplněním o písemnosti aktové povahy věnovat celní správě v letech 1945-1989, případně jedné z jeho etap, tak, jak jsou v práci stanoveny. V předložené podobě mám nepříjemný dojem poněkud „chaotické skrumáže“, z níž např. vyčnívají až příliš rozsáhlá líčení politického vývoje, přičemž pro zkoumanou sféru mnohem závažnější vývoj hospodářský s akcentem na finanční správu je dotčen mnohem méně. Poznatky stěžejního rázu, např. o celních zákonech, jež nejsou tlumočeny špatně, se dosti neorganicky a neústrojně prolínají s detaily. Výsledkem je jistá tříšť, z níž se sice čtenář dozví řadu informací, ale postrádá kompaktní přehled syntetizujícího charakteru, který by v takto vymezeném úkolu měl být jednoznačným cílem.

Problémy ve výkladu se logicky promítly i do závěru, který je více výrazem „zoufalství“, než shrnutím a zobecněním nabytých znalostí. Např. celé období 1945-1989 je „vyřízeno“ na sedmnácti(!) řádcích. Nevím také, co má znamenat kapitola desátá, která na cca jedné stránce přináší základní „výklad některých (historických) celních pojmů“. Poznámkový aparát, přes nelogický název „vysvětlivky“, je na první pohled důkladný. Obsahově však občas kombinuje standardní poznámky s údaji, jež do něj nepatří – např. přesný čas vstupu České republiky do Evropské unie. Chaotický je seznam použitých pramenů a literatury, kde je nejprve uveden „Katalog sbírky patentů SÚA“, prohlášený ovšem za jejich edici, následují archivní prameny, literatura, periodický tisk a na závěr tzv. „ostatní“, přičemž v reálu jde o prameny tištěné. (Oč se tedy pedagogové katedry PVHaAS po tři či více let snažili?) Bohaté jsou uvedené přílohy, jež svědčí o tom, že autor má k problematice „blízko“ a také, že ho zaujala.

Celkově se nemohu ubránit rozpakům, nicméně uchazeč shromáždil řadu údajů, projevil píli a úsilí a s přihlédnutím ke skutečnosti, že jde o jeho profesní zájem, doporučuji bakalářskou práci pana Viliama Leyska k obhajobě.

V Praze, dne 6.září 2006

Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc.